

4. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навчальний посібник /Л.І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.
5. Педагогічна майстерність / за ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
6. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок, В.О. Іваніщева, Л.Й. Клименко, Т.І. Козимирська, С.І. Костицька [та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
7. Сучасні технології в освіті: реком. бібліогр. покажчик / укладачі: І.П. Моїсєєва, Н.Д. Грудініна // АПН України. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського/ – К., 2005. – 211 с. – Ч. І. “Сучасні технології навчання”.
8. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної професійної діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. – К.: «ІНККОС», 2006. – 248 с.
9. Тарнопольський О.Б. Навчання через роблення у викладанні іноземної мови для професійного спілкування студентами немовних спеціальностей / О.Б. Тарнопольський // Вісник Житомирського державного університету. – 2012. – Випуск 64. – С. 83-87.
10. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2005. – 560 с.

А.Т. ЛИТВИНЧУК. ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме. Стаття стала попыткой проанализировать способы повышения уровня иноязычной профессиональной компетентности студентов неязыковых специальностей через оптимизацию учебного процесса. Были определены основные методы и технологии для обеспечения современных требований, предъявляемых к уровню иноязычной компетентности. Был предложен комплексный подход к повышению эффективности учебного процесса.

Ключевые слова: компетентностный подход, оптимизация, иноязычная профессиональная подготовка, инновационные технологии, проектные технологии, положительная мотивация, контекстное обучение.

A.T. LITVINCHUK. THE WAYS TO OPTIMIZE FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL TRAINING IN NON-LANGUAGE HIGHER SCHOOLS

The summary. The article was an attempt to examine ways to increase the level of foreign language professional competence of students of non-linguistic majors by optimizing the learning process. There were offered certain basic techniques and technologies for modern requirements as to the level of foreign language competence. There was suggested a comprehensive approach to improve the learning process.

Key words: foreign language competence, optimization, foreign language professional training, innovative technologies, project technology, positive motivation, context-based learning.

Одержано редакцією 12.03.2015 р.

УДК: 373. 5. 015. 31: 17. 022. 1

Г.С. ПАВЛЮК

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Резюме. Стаття присвячена аналізу проблеми формування гуманістичної спрямованості дітей молодшого шкільного віку. Охарактеризовано поняття «гуманізм», «гуманність» та «комунікативна культура» як один із аспектів формування гуманістичної спрямованості молодших школярів. Охарактеризовано основні психолого-педагогічні аспекти формування гуманності в дітей молодшого шкільного віку у практиці роботи початкової школи.

Ключові слова: гуманізм, гуманність, формування гуманістичної спрямованості, діти молодшого шкільного віку, комунікативна культура.

Постановка проблеми. Нинішні зміни в усіх сферах життя нашої держави потребують постійного вдосконалення національної системи освіти та виховання, пошуку ефективних шляхів підготовки учнів до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, інтеграції у світовий освітній простір. Випускник загальноосвітньої школи повинен володіти комплексом різноманітних знань, особистісних якостей, комунікативних умінь, що дозволять йому у подальшому стати висококваліфікованим фахівцем, який здатний самостійно приймати рішення, проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність та ефективно взаємодіяти з оточенням. Все це, безперечно, активізує проблему формування у підростаючого покоління комунікативної культури.

Розвиток засобів масової комунікації і викликані ним зміни в житті суспільстві і окремого індивіда обумовили потребу в осмисленні комунікативної культури як соціально-культурного феномена багатьма науками: філософією, культурологією, соціологією, психологією, педагогікою, лінгвістикою, політологією, що засвідчує необхідність його міждисциплінарного вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тенденція до осмислення комунікативної культури як самостійного предмета міждисциплінарних досліджень знайшла відображення в наукових працях загальнотеоретичного плану, де узагальнені результати досліджень, здійснених у межах різних наукових шкіл, напрямів, підходів з метою побудови загальної теорії комунікації (М.А. Василик, Л.М. Землянова, В.Б. Кашкін,

Г.Г. Почепцов та ін.). Значення цих досліджень для розв'язання сучасних проблем полягає у тому, що вони дають змогу, з одного боку, більш цілісно уявити комунікативну культуру як предмет педагогічного аналізу, а з іншого – осмислити педагогічні проблеми в контексті комунікативної проблематики.

Наукові підходи до виховання гуманної особистості в сучасних умовах розроблені у дослідженнях І. Беха, В. Білоусової, М. Боришевського, С. Гончаренка, Б. Дубровського, І. Дуракова, Г. Мирської, О. Канонко, В. Кузя, Ю. Мальваного, І. Найдьонова, О. Ростовцевої, О. Столяренко, Ю. Танюхіна, К. Чорної, Т. Шингірей та ін. [2, 173].

Проблема формування гуманності, гуманних відносин означена в працях учених-педагогів Ш. Амонашвілі, В. Білоусової, І. Бужиної, К. Гавриловець, І. Каїрова, В. Киричок, В. Сухомлинського, К. Орлова, С. Шацького та інших [3, 45].

Молодший шкільний вік найбільш глибоко і змістовно представлений у роботах Д.Б. Ельконіна, В.В. Давидова, їх співробітників і послідовників. Основні ідеї цих вчених полягають у наступному: коли дитина приходиться до школи, відбувається перебудова всієї системи його відносин з дійсністю. У молодшого школяра є дві сфери соціальних відносин: "дитина – дорослий" та "дитина – діти" [1, 8].

Разом з тим, сфера, що охоплюється поняттям «комунікативна культура», залишається невизначеною, недостатньо обґрунтованими є також теоретико-методологічні підстави визначення комунікативної культури як предмета педагогічного дослідження. Що ж стосується власне педагогічних досліджень, то вони в своїй переважній більшості тією чи іншою мірою пов'язані з комунікативною проблематикою. Це обумовлено тим, що педагогічний процес є по суті комунікативним процесом, який передбачає взаємодію між соціальними інститутами (науковими, освітніми, культурно-просвітницькими), педагогами, батьками, дітьми з метою виховання і освіти підростаючого покоління.

Метою статті є проаналізувати сутність поняття «комунікативна культура» як один із аспектів формування гуманістичної спрямованості молодших школярів.

Виклад основного матеріалу статті. Зрозуміло, що ідея гуманістичної спрямованості освіти виникла не сьогодні, вона сягає глибини історії прогресивної педагогіки („Школа – майстерня гуманності, – неодноразово повторював Ян Амос Коменський). „Всяка школа насамперед повинна показати людині те, що в неї є найдорогоцінніше, змусивши її пізнати себе часткою безсмертного і живим органом світового, духовного розвитку людства. Без цього всі фактичні пізнання – йди вони навіть до найглибших математичних чи мікроскопічних досліджень – не тільки не принесуть користі, але завдадуть справжньої шкоди самій людині, хоча, може бути, і зроблять її корисною, а іноді і дуже шкідливою машиною в суспільному устрої” [5, 179].

Педагогіка сучасної школи – це педагогіка спілкування, або, за словами П. Блонського, педагогіка співпраці („Учитель – лише співпрацівник, помічник і керівник дитини у власній роботі дитини”) [4, 104]. До речі, саме Блонський писав у 1917 році: „Майбутня школа повинна бути яскраво гуманітарною школою, школою людяності в повному розумінні цього слова”; „Наша школа – школа думки, людяності, соціальної праці і поетичного почуття ... Її основа – діяльність самої дитини, поступовий саморозвиток її за допомогою учителя, який дає матеріал для цього саморозвитку” [7, 26].

Гуманізація виховання – пріоритет завдання самореалізації особистості вихованця, створення умов для вияву обдарованості і талантів дітей, формування гуманної особистості, щирої, людяної, доброзичливої, милосердної. Шкільний вік виявляється сприятливим для виховання в дитини такого фундаментального для її морального розвитку новоутворення, яким є здібність цінувати особистість людини. Ця риса передбачає сформованість відповідних знань про дану людину і прагнення до їх реалізації в поведінці [7, 256]. Процес гуманізації виховання сьогодні залежить перед усім від учителя. Йому належить провідна роль в удосконаленні роботи школи. Школа стане новою, коли в ній працюватимуть нові люди, нові вчителі, яким притаманна гуманність, що виражається через людські почуття, повагу, вимогливість і любов до учнів, бажання та вміння виховувати їх, розвивати, стимулювати дитячо-учнівську самостійність, ініціативу, активність і творчість. Гуманізація виховного процесу потребує постійної і послідовної його індивідуалізації, тобто врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також його персоніфікація, тобто організація виховання і навчання учнів, виходячи з індивідуальних особливостей педагога. Така змістовна спрямованість дитячих міжособистісних стосунків може позитивно впливати на моральну вихованість і формування в неї комунікативної культури. Йдеться про образ "хорошого іншого". Такий образ може виникнути й розвинути в процесі спільних дій, в ігрових, побутових ситуаціях, у процесі навчання тощо. У цьому зв'язку важливою обставиною є те, щоб ці види дитячої взаємодії були взаємоуспішними, бо інакше виникатимуть ускладнення.

Сформованість у дитини узагальненого образу "хорошого іншого" має принципове значення для її самопочуття. Якщо раніше в неї могли виникати сумніви, чи відбудеться бажана взаємодія з ровесником, чи за якихось обставин він ухилиться від неї, то тепер для сумніву, хвилювання, тривоги вагомих підстав бути не може. Так завдяки мінімізації негативних переживань виникає стабільність у позитивних емоційних ставленнях вихованців, у спілкуванні один з одним. Узагальнений образ "хорошого іншого" спонукає дитину до міжособистісної взаємодії, і в цьому вбачається його виховна цінність. Все ж педагогові слід зважати на те, що імпульс до моральної дії – це не миттєве явище, яке виникає в дитини під впливом простого сприйняття нею свого товариша, опосередкованого його образом [5, 175].

Таким чином, гуманістичне спілкування припускає щире, довірче спілкування, яке детерміноване не стільки зовні (метою, умовами, ситуацією, стереотипами), скільки зсередини (індивідуальністю, настроєм,

ставленням до партнера). Це не означає, що гуманістичне спілкування не припускає соціальної детермінації. Очевидно, що людина, як би вона не спілкувалася, все одно залишається соціальним суб'єктом. Однак у гуманістичному спілкуванні більше, ніж в інших видах спілкування, простежується залежність від індивідуальності. Саме в цьому розумінні можна говорити, що гуманістичне спілкування – найпсихологічніше з розглянутих стилів спілкування. Зрозуміло, що гуманістичне спілкування має свої особливості, свої вимоги до характеристик спілкування. І комунікативна сторона спілкування, й інтерактивна та перцептивна мають свою специфіку.

Особливості комунікативної сторони спілкування впливають з особливостей взаємин партнерів. Гуманістичне спілкування – це довірче спілкування, а довіра є дуже істотним чинником для ефективної комунікації. Основним механізмом впливу в гуманістичному спілкуванні є механізм навіювання, сугестія – найефективніший з усіх можливих механізмів. Але важливо також і те, що це не просто навіювання, тому що обидва партнери довіряють один одному, – і тому результатом комунікації в гуманістичному спілкуванні є не зміна одного з них, а взаємна, спільна переміна обох.

Отже, визначення чинників гуманістичного виховання, що впливають на виховання комунікативної культури учнів молодшого шкільного віку, дає нам змогу зробити **висновки**.

Виховання, побудоване на співпраці і взаємодопомозі, повинне стати одним із засобів упровадження в школу гуманістичних принципів виховання. Школа стає місцем і часом взаємного збагачення учнів і вчителів, творчої роботи й гри, що приносять задоволення та радість, місцем і часом розумового, духовного і фізичного розвитку. Негативні явища, що знецінюють гуманне виховання, такі, як страх, стрес, агресивність учнів (і вчителів), зникають у процесі навчання шляхом співпраці і взаємодопомоги. Таке виховання зорієнтоване на демократичний стиль управління в школі як панівний. Демократичним має стати управління і діяльності учнів, і робота вчителів.

Гуманізація освіти, суть якої зводиться до підвищення ролі учня в навчальному-виховному процесі, припускає, з одного боку, розвиток у дітей молодшого шкільного віку уваги і поваги до загальнолюдських цінностей, цінностей культури і природи, формування готовності їх охороняти і примножувати, а з другого – створення умов для прояву і розвитку людських здібностей, творчого потенціалу, самодіяльності, самостійності, громадянських якостей підрастаючої людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів. До факультативного курсу «Основи гуманістичної моралі» / І Бех, Н.І. Ганусенко, К.І. Чорна // Шкільний світ. – 2005. – № 45. – 4-11.
2. Вірковський А.А. Формування гуманістичного ідеалу старшокласників у позакласній діяльності / Житомирський державний педагогічний університет ім. І.Франка. – К., 2002. – 233 с.
3. Глазкова І.Я. Гуманність: структура, засоби формування. Проблеми сучасного мистецтва і культури / І. Глазкова // Науковий світ. – 2002. – С. 41-47.
4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. пос. / С.Г. Карпенчук. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
5. Лавроненко О. Виховання гуманістичних цінностей в учнів початкових класів: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини / О. Лавроненко. – Ч.3. – К.: Науковий світ, 2002. – С.171-180.
6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-и томах. – К., 1977. – Т.3. – 138 с.
7. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: навчальний посібник / І.М. Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Г.С. ПАВЛЮК. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА КАК ОДИН ИЗ АСПЕКТОВ ФОРМИРОВАНИЯ ГУМАНИСТИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Резюме. Стаття посвящена анализу проблемы формирования гуманистической направленности детей младшего школьного возраста. Охарактеризованы понятия «гуманизм», «гуманность» и «коммуникативная культура» как один из аспектов формирования гуманистической направленности младших школьников. Охарактеризованы основные психолого-педагогические аспекты формирования гуманности у детей младшего школьного возраста в практике работы начальной школы.

Ключевые слова: гуманизм, гуманность, формирование гуманистической направленности, дети младшего школьного возраста, коммуникативная культура.

G.S. PAVLYK. COMMUNICATIVE CULTURE AS ONE OF ASPECTS OF FORMING OF HUMANISM ORIENTATION OF THE CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

The summary. The article is devoted to the analysis the problem of forming of humanism orientation of the children of younger school age. Are characterized «humanism», «humanity» and «communicative culture» has been considered. Are characterized basic psychological-pedagogical aspects of formation humanity the children of younger school age in practice of work primary school.

Key words humanity, humanism, forming of humanism orientation, children of younger school age, communicative culture.

Одержано редакцією 31.03.2015 р.